

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1881.

Kolozsvár, vasárnap, január 9

Tizenegyedik évfolyam.

MUNKÁT A NŐKNEK.

(A—Z.) Háboruba hajtuk a nőt és nem adunk fegyvert a kezébe.

Felajlítjuk fazon alapvet, hogy a család a legelső és legtermészetesebb nevelő. Belátjuk azt, hogy a vágyakat, törekvést, szeretetét, vagy gyűlöletét valamely iránynak, jót, gonosz, ott szív magába a gyermek. A munka szeretetét ott sajátítja el, erkölcsi alapot ott nyer, s hogy lazább vagy szigorubb legyen a felfogása a tisztesség fogalmának meghatározásában — arra legelső sorban a családi nevelés foly be.

Megegyezünk abban, hogy a családi nevelésben vezető szerepet az anya viszi. Az ő lelke világánál indul a gyermek egy vagy más irányba, s egy egész életre kihat a gondolkodás az érzés és vágy rendszerére az, mit az anyától öröklünk.

Nemzedékek sorsa s az állam jövője a kezük között s mindezeknek daczára — sok minden egyébként felfogás között — majdnem szógyává sem tett vélemény az, hogy feynyi gonddal is beérhetjük a nőnevelés körül, mint a mennyit a férfi nevelésre fordítunk. Nem is igen beszélünk róla. Kisebb igényű polgár családoknál ma is unos untilg elégenek tartják, ha írni-olvasni tud s aztán főzni-sütni a leány. El tud látni egy családot a szükségességgel jól, rosszul, érve a szükségesek alatt a mi az anyagi életre okvetetlen megkivántatik. A ki már többet tesz, az hát megtanítatja egy-két idegen nyelvre, sigen büszke, ha elmondhatja, hogy Daudet-et vagy Eberst eredetiben olvassa az ő leánya s elgyönyörködik, ha a jövő nemzedék nevelője órákig elül a zongora mellett.

S nehogy tulzottnak lássék az az állítás, mintha általában véve is, nem csak az egyesek, de a társadalom is összehasonlíthatatlanul kevesebbet tenne a nőnevelés érdekében — bárha igen kevesen lehetnek, kik ennek tartanak — írjuk ide mindjárt bizonyíték képen, hogy például a Székelyföldön, hol 4 algyrnásium 1 reáliskola s 6 felgyrnásium van (s ezenkívül az alsóbb nép- és elemi iskolák) addig leány iskola összesen: 5, melyek között a legnagyobb a két udvarhelyi, összesen 380 leány növendékkel, s melyek közül kettő elemi, kettő közséki.

A kevés gond mellett, melyet a leányiskolákra fordítunk, ám kívánunk a nőktől, ha családayakká lettek min-

dent. Hevülést nagy eszmékért, hogy átvinnék ezeket gyermektük lelkébe, ismereteket, hogy a tudás iránti szomjat, vágyat már a szülei háznál beszívja magába a gyermek, s a háziasszonyi kötelességek teljesítése mellett felelőssé tesztük minden botlásért, vagy hibáért, mely a gyermek-nevelés körül előfordul. Nemcsak! De kötelességül rójuk fel, hogy azon esetben, ha egy vagy más szerencsétlen körülmény folytán az ő vállukra nehezül a család fenntartásának kötelesség, legyen tudásuk, legyen erejük e kötelesség teljesítésére.

Háboruba küldjük őket s nem adunk fegyvert a kezükbe!

Nagy nehéz háboruba, az élet harcába, a hol mindenkinek törekvése egyenes ellensége a saját törekvésünknek, s mindenkinek érdeke határozott ellensége a mi érdekünknek. Háboruba, hol az egyik résznek kezébe van adva mindazon eszköz, melyel saját helyzetét mindennel szemben biztosíthassa s a másiknak leg-többször nincs egyéb fegyvere a könnyűnél.

Egyáltalában nem a kivételes — fájdalom igen mindennapi — esetek közé tartozik az, hogy a leány, kit azon alapelvek szerint neveltek fel, melyeket fen-nebb érintettünk: minden támasz nélkül marad. Mihez kezdjen? Eszköze, melyel a maga fenntartására szükségeseket megszerezhesse nincs, az élet minden terhe nyomja. Míg ha akarata van is, nem tudja merre forduljon, még ha tenni is szeretne, hogy megkeresse, a mi az existenciájához szükséges, nem tudja hol keresse. Elűlyed aztán, s lesz belőle olyan kisleperni való szemét, a milyen annyi van mostanában.

Elismerjük mi annak jogosultságát, hogy a nőnevelésnek kiválónál a családra kell irányulva lennie. Hogy legfőbb alapja a szeretet kell legyen, ez össze-kötő kaposa a körnek, melynek központján a nő áll. — De e mellett nem tudunk kérdést, mely ma nap a létező körülmények között sietősebb megoldást involvál-na annál: hogy adjunk módot a nőnek arra, hogy magát, ha a szükség úgy kívánja fentarthassa, hogy állítsunk olyan iskolákat, hol leány gyermekeink munkát tanulhassanak, melyet értékesíteni lehet.

Épen napjainkban áldásos mozgalom indult meg, a leánynevelés kérdése körül. A 68-diki törvények életbeléptetése óta tetemest javult a helyzet, habár a női speciális szakképzés tekintetében általában igen elvagyunk maradvá. Városokban s községekben felismerhetőleg nagyobb gond fordítatik a leánynevelésre

s csak egy pár évtized óta igen nagy haladás történt. Ám arra nézve, hogy az iskolákban a nőképzés gyakorlati oldalára súly fordítottat volna nem hallottunk. E tekintetben ma is a kérdés legeslegelejen állunk. Egyetlen női ipariskolánk nincs Erdélyben, s össze-vissza varrótűjére, s könnyére van utalva ma is az, a kit rossz sorsa arra kényszerít, hogy magamagát tartsa fenn. A mi az arab meseben a szikla zárját felnyitó „Szám“ szó: az a nő életében e szó, hogy: munka. Alárendelt helyzetéből, szükségéből, nyomorából felszabadító ige; fegyver, mely önbizalmat önt belé s egyáltalán harczra képesíti. Biztos talaj, mely megóvjá a süllyedéstől.

A társadalomnak kell e téren megtenni a kezdeményezést; a maga igen fontos érdekében a társadalomnak kell abban munkálkodnia, hogy mielőbb, s minél nagyobb számban állíttassanak női ipariskolák. Ha minden nő birni fogja azon eszközt, mely minden körülmény között való fenntartására nézve biztosítsa őt: az lesz az igazi nőemancipáció. Emancipáció mai alárendelt helyzetből, mikor mindig a más kezére a más segítségére van utalva — s nem éri a maga erejét.

Szapáry Gyula gr. pénzügyminiszter és Bedekovich Kálmán horvát miniszter tegnap reggel Bécsbe érkeztek. Tiszta, Szapáry és Orszay miniszterek értekezletet tartottak. Délután 11 órákor ő felsége elnöklése alatt közös miniszteri értekezlet kezdődött; jelenvolt Haymerle külügyminiszter, Bylandt-Rheidt hadügyminiszter, Szlavay közös pénzügyminiszter, Taaffe és Tisza miniszterelnökök, valamint Szapáry és Dunajewsky pénzügyminiszterek. Az értekezlet délután 2 óráig tartott s több függő közügyet tárgyalat és intézett el. Délután Tiszta Kálmán miniszterelnök több nagykövettel látogatást tett, aztán pedig a horvát bannal conferált. A magyar miniszterek, kik tegnap hivatalosak voltak az udvari ebédre, szombatig itt maradnak.

A 13 millió papírjárdékra nézve az „Orsz. Ért.“ arról értesül, hogy az Unio bank a járadék egy részét már ma veszi át. Ezen papír cőtírozása mindenek előtt a budapesti és bécsi tőzsdéken fog megtörténni és csak később a pénzügyminiszter beleegyezésével, a külföldi tőzsdéken. Egyezsersimind megemlítjük, hogy az Unio-banknak ez nem első üzlete Magyarországon. Már évekkel ezelőtt a gümöri vasúti kölcsönt és tavaly a magyar földhivatalintézet 4 és fél százalékos zálogleveleit 20 millióig, szintén e bank finanszírozta.

Szerbia kivitele Ausztria-Magyaror-

herczeg, ugyanis, ezidén olyan titoktartó, begombolkodott, mint akár csak Mátrai, színházunk művezetője. Hja! nem is lehet csodálkozni: az újságírók megszegték tartozó kötelességüket, nem járultak kegyelmes színe elé, porig hajló hódolatuk bemutatására s így ő herczegsége méltán orrol, sátrába vonult, mint Achilles, s ha tudni akar valaki vigasságairól, járjon maga után. S van még egy másik oka is Carneval zárkózottságának; családi gyász érte: kedvencz viala kuttyája kipult az árnyékvilágól s azért emésztli éezbontó kin herczegi szívét, nem csoda, ha rólnak, szegény földi halandókról kissé megfelledezett, s míg — Cassiusként szólva — Gilead balzsamot nem ad szívére, mely gyász borítja hollőit...

Mátrai — bár ennek okát nem ismerjük — szintén ilyen zárkózott és titoktartó. Istenért meg nem tudhatz semmit terveiről, a színház újdonságairól, míg — mint annak idején Urban — az utasarkakon ki nem hirdeti manifestumait „bei Strate 20 Jahre schweren Kerkers, eventuel Pulver ur Blei.“

Mi elismerjük Mátrai souverain főnátóságát s belátjuk, hogy nekünk, misera plebs contribuens-nek, semmi más jussunk, mint, hogy a szinlapok alján hozzánk intézett edictumait kötelességszerűen s alázatos hódolattal fogadjuk. De azt már mégis csak szeretnünk volna, ha legalább társait (ha ugyan méltóknak tartja őket e nevezetre): a színészeket, egy kissé több kegyelemben részesíti vala s bár a vendégszerzőlőkről ad vala egy kissé más formában hírt a közönségnek — nem ezért, hanem azokért.

Bar a vendégekről — mert, hogy Krasznai Miska 25 éves színészi pályájának jubileuma egyebet sem érdemel, mint, hogy a szinlap

Hirdetési díjak.

Egy négyesűg centiméternyi tér ára 2 kr. Bélyegdi minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknel külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket felvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhan) der Wollzeile 38. Haasenstein et Vogler (Wallfisch-gasse 10) Rud. Mosse Publicistische Bureau. Budapestben: Haasenstein et Vogler hirdetés közv. irodája, Goldberger A. hirdetések fevétel irodája Budapestben Szerviztár 3. sz.

Nyititási csekk

gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

szágra. A szerb pénzügyminiszterium statisztikai osztálya közölte: „A szerb statisztika“ [10-ik füzetét. Ez a füzet kiváltképen az 1871—1875. évi kivittel foglalkozik. 1871. évben Ausztria-Magyarországra szállított Szerbia 11 millió firt értékű árut; ez összeg legnagyobb része vagysis 9.5 millió firt állatokra és állati terményekre esik. Szerbia 1872. évben 14 millió firt értékű árut szállított monarchiánkba; ebből állatokra és állati terményekre 12 millió firt esik. 1873-ban, 1874-ben és 1875-ben 15—15.5 millió értékű áru érkezett Szerbiából Ausztria-Magyarországra; ebből az összegből 10.25, 10.75, illetőleg 10.7 millió firt esik állatokra és állati terményekre.

KÜLFÖLD.

A prágai népszámlálás, mint azt a német lapok siránkozása sejtetni enged, nemzetiségi tekintetben a németek részére igen kedvezőtlenül fog kútni. A cseh főváros bizonyára ese hebbnek fog kútni, mint a minő magyaroknak Budapest. Az új Pressenek így panaszkodnak egy prágai levélben a népszámlálás alkalmával a cseh nemzetiség érdekében elkövetett cseh erőszakoskodásokról: Prágán kívül alig fogják el-hinni, hogy az utóbbi napokban s a népszámlálás alkalmával cseh „testvéreink“ minő eszközökkel dolgoztak, hogy Prágát mint egészen cseh várost tintsék fel. Mindent elkövettek, hogy a cseh lakosság számát mesterségesen szaporítsák; bizelgés, rábeszélés, rokoni befolyás, üzleti szolgáltatási viszonyok kihasználása, s ott, hol mindez nem használt, többé vagy kevésbé leplezett terrorizmus alkalmaztatott. Nevezetesen a lakosság zsidó részére gyakoroltak minden oldalról erős morális pressziót, mely előtt sajnos nagyon és sokan minden ellenállás nélkül meghajoltak. Nem egy, ki csak úgy tűri a cseh nyelvet, csak hogy semmi „kellemetlenség“ ne legyen, társalgási nyelvvá a csehet vallotta be. A cseh lapok közleményei egyes esetekről, hol ellenkező irányú agitáció gyakoroltatott volna, nem egyebek tendenciózus koholmányok. Nemcsak a gyengék s ingadozók közt, de olyanoknál is tétettek kísérletek, hogy proslýtákat nyelenek, kik határozott német érzelüktől ismeretese. Prága külvárosában, hol sok német lakik a cseh lakosság közt, felszólították ezeket, hogy ne zavarják a város cseh jellegének harmoniáját. Sok német családnál a gyermekek első éveikben a cseh cselekedtől megtanulnak csehül, e körülményt arra használták fel, hogy rábeszéltek a szülőket, miszerint társalgási nyelvvá a „németet és csehet“ írják be. De miután csak egy nyelvet kellett beírni az összeszámlálásnál, a csehet vették tekintetbe.

BELFÖLD.

A fővárosból.

T. Szerkesztő ur!

Milyen színe van a hónap?

De hát ki is látott ilyen telet! Maholnap a „tel“ helyett egy mondjunk: esős évszak, s a legkittünbő Halifax — keresőjának se lesz több értéke, mint egy múlt heti „Ellenzék“nek.

A sport világ kétségbeesése jogos. Jégnek se híre, se színe, s valószínűleg a farsangi

alján épen úgy „adatuk tudtára, a kiket illet“, mint, hogy „a 49. számú páholyban egy esernyő találtatott s gazdája átveheti a házmaster-nél“ — ezt csak a vak nem látja. Hát mit is akar Krasznai Miska? No bizony! azért, hogy huszonöt éve szolgálja híven, becsülettel, buzgósággal a magyar nemzeti sziumtörvényt ügyét; azért, hogy igazán valóságos „en tout cas“, a kivel, mint szolgát Jónás mondja vala, még a kecskét is eljásztatták a Ploermeli bucsuban, s a ki örök-vidor kedvével annyi kedves mosolyt csalt ajkainkra — ezért csak nem követelhet többet, mint az az esernyő, a melyet a 49. számú páholyban felejtettek.

A közönség, az elismerő hálával soha sem fukarkodó közönség azért még is csak ki fogja tüntetni jan. 20-dikán a mi kedves Miskánkat, a kinnek, mint színésznek, egyetlen egy hibája van: soha sincsen adóssága, de hát ennek a hallatlan dolognak is meg van a maga magyarázata: nagybányai gesztenyése futja a költségeket. S ha majd tízenkét nap múlva kosszorúval, szivélyes üdvözléssel bizonyítjuk Miska barátunk iránti őszinte rokonszenyvünket, Mátrai önzetesen simogathatja meg borotvált állát: hisz ő a művezető s ezt is csak neki lehet köszönni.

S meg is köszönnéti, nem csak Krasznai, hanem a közönség is azt a nagy kittintést, a melyben a m. t. művezető új által részesítettik. Azért ne busuljunk: Carneval is kap majd új vizsla-kuttyát, Mátrai is kiadja hivatalos lapjában fényes érdemeinek elismerő iratát s így meg lehetünk elégedve farsangi kitatásainkkal.

É—n.

multságokban fogunk kárpótolást keresni. Az lesz elég. A nagy bálók egész sora készül, s a közöket szeretetre méltó club-estélyek, társas összejövetelek, harmonicus hangversenyek, al-arcoz bálók stb. töltik be, változatos egy-másutában.

A hangversenyek sorát ma este a fizti kaszinó nyitotta meg, a melynek termeiben fényes közönség, az aristokratikus világ jelent meg, s kittinőleg mulatott az őt oly művészekkel megvalogatott, mint kittinő technikával előadott műsor számai mellett. A zene hangjaiban felolvadtak a múlt napok katonai eseményei, s a katonatiszti kaszinó elismerési illeti meg a jótékony csehrarendezett hangverseny sikeréért.

A színházak megszokott közönsége elfoglalta helyét a páholyok és zártzárakokban, s to-leházakat láthatunk naponta mind a neuzei, mind a népszínházban. Újdonság készül itt is, ott is, no meg a megindított beszédek folynak a szerződések felett. Ki marad, ki megy? Blahánéra azt is rá fogták bizonyos nyelvek, a kik szeretik a képtelenségeket magukkal is elbitetni, hogy Rákossy helyett maga veszi ki a népszínházat. Ez már olyan, mint a Lauka Gusztai bátyának francia nyelv tudománya: kétes, vagy jobban mondva tán épen nem is igaz.

A Lauka bátyánk, ki a tegnapi Petőfi-banqueten egy francia vendég mellé ültetett, egy azt mulattatná, s ki daczára, hogy a vendégnek szüntelenül beszélt, minél kevesebb elismeréssel találkozt az illető részéről.

Komán? — kérde mindegyre a francia. Ugy ám, komám! — felelé a nemes don Gunározz, s beszélt tovább.

Az ebéd végével megsemmisülve állt a francia. — Azt hittem — mondá — hogy tudok, pedig hát én nem tudok francziául! Megtörtént.

Egy újabb mozzanatról is értesíthetünk. Megalakult a magyar zeneművelő-társaság hosszas vajadás után. Elnök lett: Bartay Ede, másodelnök: Bartalus István, titkár: Allaga Géza, pénztárnok: Engeszer Mátyás. A betöltetlenül maradt két rendes tagjára: Erkel Elek és Bakody Lajos választattak meg.

Alapító tagok lettek: 200 firtal: Bartay és Bartalus. 100 firtal: Ábrányi, Engeszer és Bogisich Mihály.

A közönséghez intézendő fölhívás készítésére 3 tagu bizottság küldetett ki, mely munkáját a legközelebbi közgyűlés elé terjeszti.

Elhatározta továbbá a gyűlés, hogy az alapszabályokat egy ponttal toldja meg, a melynél fogva a társaság jogosítva legyen örökös tiszteletbeli elnököt és pártfogókat választani. Az előbbinek elfogadására Erkel Ferenczet bírták fel, s pártfogóul Lisztet említi, az esetre, ha az alapszabályok ez irányú változtatása keresztül megy. (*)

A LÁMPAGYUJTÓ.

Angol regény.

Irta:

MISS CUMMINS

Harmadik fejezet.

Segély a szükségben.

(Folytatás.)

Treumann nem várta bé, hogy még többet is halljon. Asszony-társasághoz nem volt szokva, s egy gonosz asszony, réa nézve a legborzasztóbb valami volt a világon. Náni haragban égő szemei, s fenyegető állása eléggé hirdették a kitérőben levő zivatart, s okosabbnak tartotta kisietni a házból, mielőtt az teljes erővel fejére nem zudulna.

Trudka ezalatt felhagyott a sirással, s midőn az öreg kilépett az ajtón, a legnagyobb részvétellel tekintett arczába.

— Nő, szólt a lánykához, azt monddja, ne menj vissza hozzá.

— Oh! mennyire örülök ennek! mondá Trudka.

— De hova akarsz menni?

— Azt nem tudom. Tán elkísérem önt, s nézem, hogyan gyűjtja meg a lámpákat.

— De hol hálsz az éjjel?

— Bizony nem tudom. Nincs lakásom. Majd künn maradok, hol a csillagokat láthatom. Nem szeretem a sötétséget. Hanem hideg lesz ugy-e? — Édes istenem! hisz megfagynál ide künn.

